

De Saambinder

KERKELIJK WEEKBLAD DER GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Meditatie

Advent

Het lijkt een grote stap om in de Adventstijd te denken aan de wederkomst van de Heere Jezus Christus. Weliswaar zijn we het Kerstfeest reeds bijna genaderd, maar het lijkt nog zo'n ver verschiet om in deze tijd ook bepaald te worden bij Zijn terugkeer op de wolken des hemels. Toch, als dit door ons zó ervaren wordt zou dit dan juist een bewijs kunnen zijn van het gebrek aan geestelijk leven of van gebrek aan welstand in het geestelijk leven. Want ook de gemeente van het N. Testament is een Adventsgemeente. Een gemeente die dus uitzielt naar de komst van haar Verlosser.

Dat dit geen vreemde zaak is, leert ditzelfde hoofdstuk in vers 17: En de Geest en de bruid zeggen: Kom. En die het hoort, zegge: Kom.

Het is het antwoord van de bruid op de duidelijke toezegging van haar Bruidegom: Zie, Ik kom haastiglijk. Een toezegging, die Hij in dit hoofdstuk zelfs tweemaal herhaalt: zie vers 12 en vers 20. Driemaal betuigt Hij dus Zijn gemeente, dat Zijn komst aanstaande is.

Let er op, dat Hij niet zegt: Ik zal komen, maar: Ik kom. Hij maakt Zich dus op om te komen. Hij is in aantocht. Hij haast Zich zelfs om weder te komen, begerig als Hij is om het Koninkrijk aan Zijn Vader over te geven, nadat Hij alle vijanden verslagen heeft.

Haastiglijk komt Hij, snel en onverwacht zal Hij er dus zijn. Dit geldt voor ieder persoonlijk bij de dood en

Zie, Ik kom haastiglijk.

Openb. 22: 7a.

voor de gehele wereld aan het eind der dagen.

De Heere Jezus zegt er Zelf van: Want in welke ure gij het niet meent, zal de Zoon des mensen komen. Op deze komst des Heeren worden wij in heel de Openbaring gewézen, maar in het laatste hoofdstuk wel met bijzonder veel nadruk.

Hij wil dus, dat Zijn Gemeente daarvoor haar leven zal laten beheersen en haar gedrag zal laten bepalen. "De Bruidegom komt!", dat zij de gedachte, die haar bezielt.

Maar laat ieder onzer ervan doordrongen zijn, dat de Heere komt. Duiden onze tijdsomstandigheden niet op de nadering van Zijn komst? De vele aardbevingen, waar we van horen, de afval van de levende God, het zijn tekenen die Zijn naderende komst aanduiden.

Misschien denkt u lezer(es), dat uw leven dan geen zin meer heeft, als u het feit van Zijn wederkomst maar steeds voor ogen moest houden. Vergist u niet. Ons leven zou juist dan pas aan zijn bestemming beantwoorden, als we de bruid in haar antwoord persoonlijk verstaan: Kom, ja kom Heere Jezus. Dit antwoord is natuurlijk geen vrucht van zelfspanning of zelfverbetering, maar van genade. Daarom lezen we ook in vers 17: De Geest en de Bruid zeggen: Kom. De Geest gaat voorop, zegt het vóór en de bruid zegt het na. Het is dan ook noodzakelijk in ons aller leven, dat de H. Geest ons als een bruid voor Christus toebereidt,

dat Hij onze harten en levens vernieuwt door wedergeboorte en bekeering.

Maar ook, dat deze Geest in het doorwerkend genadeleven deze Bruidegom doet kennen als de door God geschonken Zaligmaker.

Onze catechismus zegt er van: dat ik even Dezelfde, Die Zich tevoren om mijnentwil voor Gods gericht gesteld en al de vloek van mij weggenomen heeft, tot een Rechter uit de hemel verwachtte.

Rutherford sprak aan het eind van zijn leven: die Rechter is mijn Vriend. Omdat hij Hem als zijn Vriend kende, mocht hij Hem "met opgerichten hoofde" verwachten.

Zie, Ik kom haastiglijk. Zie, geef er acht op, houd in alles rekening met Zijn komst, laat Zijn komen niet buiten beschouwing.

Dit maakt ons niet ongeschikt voor onze taak in het heden. Bekend is toch het gevleugelde woord van Luther: als Hij morgen komen zou, zou ik vandaag nog een boom planten. Maar het ontsteke juist een verlangen in het hart van Zijn bruid naar Zijn komst. Want met die komst zal de zaligheid in volle genieting worden ervaren.

Inhoud

Meditatie: Advent	1
Op de heuvel van Ares	2
Commentaar: Een nieuwe politiek taboe	4
De waarde van het Woord (3) . . .	5
Boekennieuws	6
Kerknieuws	7
Berichten	7
Predikbeurten	8

DE SAAMBINDER
Kerkelijk weekblad
der Gereformeerde Gemeenten.

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur: ds. A. Moerkerken.

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:
ds. A. Moerkerken,
Händelstraat 1,
2901 JC Capelle aan den IJssel,
tel. 010-4472388, fax 010-4472263.

Redacteur: ds. G.J. van Aalst.
F. Bolstraat 12, 2981 CC Ridderkerk
tel. 0180-425915.

Kerkelijk nieuws en berichten aan:

redactie-secretaris: C.G. van Es
Ronsseweg 527,
2803 ZJ Gouda,
tel. 0182-571292, fax 0182-533928.

Administratie en betalingen van
abonnementen, adreswijzigingen,
predikbeurten en beroepingswerk
aan:

De Saambinder - abonnementen,
Postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599.
Postbankno. voor
abonnementsgelden: 64327.

Alle advertenties aan:

Administratie van De Saambinder:
J. Honkoop, Jan Willem Frisofof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,
tel. 070-3514465, fax 070-3512718.
Postbankno. 256686.

Correspondentie-adres
Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker
1233 Leffingwell Av, N.E.,
Grand Rapids, Michigan,
U.S.A. 49505.

Abonnementsprijs
bij vooruitbetaling:

voor Nederland: € 11,- per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober
d.m.v. een acceptgiro)

voor het buitenland:

Luchtpost:

Amerika \$ 56,-, Canada \$ 68,-.

Zeepost:

Amerika \$ 49,-, Canada \$ 59,-.

Advertenties € 0,50,- per mm.

Familieberichten

€ 0,40,- per mm.

Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen uiterlijk
donderdagmorgen in bezit van de
administratie te zijn.

Faxberichten vrijdag voor 12 uur.

Rouwadvertenties tot uiterlijk
maandagmorgen 12 uur (telefonisch).

De redactie kan niet aansprakelijk
worden gesteld voor de inhoud van de
advertenties en de ter recensie
aangeboden boeken.

Lezer(es), de Adventstijd wijst ons ook op het einde van het jaar 2002. Ook dit jaar met alles wat het ons bracht: blijdschap of verdriet; vreugde of rouw, voorspoed of tegenslag of misschien wel meerdere zaken tegelijk, het is weer voorbijgesnel. Dan blijft het gelden:

Uren, dagen, maanden, jaren

Vliegen als een schaduw heen.

Alles roept ons toe: de Bruidegom komt. Gaat uit Hem tegemoet. Zijn wij bereid Hem te ontmoeten? Is de olie des Geestes in onze vaten? Anders zal ons tegenklinken: Ik ken u niet.

Het is nu nog de genadetijd. De komende Rechter laat u nu nog bid-

den door Zijn dienaren: Laat u met God verzoenen. Hij deelt als de verhoogde Middelaar nog gaven uit aan wederhorigen. Bidt vurig om die genadegaven. Maar laat het gebed om de opwas in de genade en kennis van Christus bij Zijn bruid evenmin ontbreken. Want daardoor alleen wordt de vertroostende wetenschap verkregen, dat Zijn komst verlossing van alle vijanden inhoudt, maar ook de volle zaligheid genoten zal worden.

Zalig is dan ook hij of zij die ook deze woorden bewaart en met Maria die overlegt in het hart.

Moerkapelle,

ds. H. Paul.

Op de heuvel van Ares

Vorige week dachten we na over de vraag in wat voor tijd we terecht zijn gekomen. De conclusie luidde dat onze tijd veel overeenkomsten vertoont met de dagen waarin de Heere Jezus Christus in het vlees gekomen is, een tijd die in de Schrift wordt aangeduid als de 'volheid des tijds'. Toen en nu was en is er sprake van *een leegte*, een vacuüm op godsdienstig gebied. De mens voelde toen en voelt nu een gemis. Dat hij *God* zou missen en onbewust naar Hem zou verlangen is niet waar, zo zagen we. Maar dat er vandaag sprake is van een ontzettende leegte zal niemand kunnen ontkennen. De vraag was nu hoe de kerk van die leegte gebruik zou kunnen maken. Liggen hier mogelijkheden voor de verbreiding van het Evangelie? We kunnen bij het zoeken naar een antwoord op die vraag niet beter doen dan eens nagaan hoe de apostelen in hun dagen met die leegte zijn omgegaan. Het schriftgedeelte dat ons hierbij veel onderwijs kan geven, is dat waarin we de apostel Paulus horen spreken op de Areopagus. Het bijbelgedeelte waarom het gaat, is Handelingen 17:15-34. Een paar opmerkingen erover.

Een ontstoken geest

Paulus bezoekt op zijn tweede zendingsreis Athene. Wie deze stad per schip nadert, ziet reeds vanuit de verte het reusachtige standbeeld van

Pallas Athene en vervolgens de witte marmeren tempels van de Akropolis, de bovenstad, vanwaar men een schitterend uitzicht had op de stad. Paulus moet in Athene geheel alleen een tijd doorbrengen, in afwachting van zijn vrienden Silas en Timotheüs. In deze dagen is Athene reeds van haar plaats als leidende stad van de wereld verdrongen door Rome. Toch wordt de stad nog steeds gezien als de moederstad van de beschaving. Wandelend door de prachtige stad met haar eeuwenoude cultuurschatten – het voor dertigduizend mensen berekende marmeren stadion, het theater van Dionysos, de honderden beelden van de Olympische godenwereld en zo heel veel dingen meer – ziet de apostel dat de stad 'zo zeer afgodisch was'. In Athene alleen stonden meer afgodsbeelden dan in heel Griekenland! Dan wordt *zijn geest in hem ontstoken* (vers 16)! Calvijn merkt op dat het woord *ontstoken* maar niet wijst op verontwaardiging en ook niet op ergernis, maar dat het 'een ongewone hitte van zijn vrome en heilige toorn' aanduidt. Niemand zal de stelling aandurven dat Paulus een man was die weinig gewend was, weinig van de wereld had gezien. Denklijk heeft hij meer mijlen gelopen en meer steden en dorpen gezien dan wie ook van ons. Levendig herinner ik mij nog een gesprek met een zakenman, jaren

geleden. Hij was langzaam maar zeker van onze gemeenten afgegroeid. Toen ik hem naar de oorzaak vroeg, antwoordde hij dat hij teveel van de wereld had gezien – hij reisde veel – om nog te kunnen geloven dat één godsdienst de waarheid in pacht had. De stelling dat wie zijn blik verruimt en wat van de wereld heeft gezien, vanzelf het Woord Gods leert relativieren, ging echter voor de apostel Paulus niet op! Mij dunkt dat hier de eerste les ligt van dit schriftgedeelte: we moesten leren meer *ontstoken* te zijn in onze geest, minder gewend aan het afgodische, minder gewoon aan het immorele en amorele van de cultuur van onze tijd.

De onbekende god

De tweede les die we ter harte moeten nemen is deze: Paulus neemt zijn uitgangspunt in het altaar voor *de onbekende god*. Zulke altaren waren er in de oud-oosterse wereld wel meer. Zo heeft men bij het blootleggen van een tempel in Pergamus (west-Turkije) in het begin van de vorige eeuw een soortgelijk opschrift aangetroffen. Het is niet zo eenvoudig te zeggen waaróm men zulke altaren bouwde. Het meest waarschijnlijk is de opvatting dat men bij sommige gelegenheden vreesde een god over het hoofd te hebben gezien of niet goed wist welke god men zijn dank moest betuigen en daarom – voor alle zekerheid – maar een ‘agnostos’, een onbekende eerde. Onjuist is in elk geval de mening dat Paulus van oordeel is dat de God Die hij verkondigt in Athene door de Grieken al wordt vereerd, alleen onbewust. Zó moeten wij zijn woorden: ‘Deze dan die gij niet kennende dient, verkondig ik ulieden’ in elk geval *niet* verstaan. Paulus vereenzelvigd de onbekende god niet met de waarachtige God! Calvijn merkt nuchter op dat de apostel aan de genegenheid van de Atheners de stof voor zijn onderwijs ontleent. Men kan vandaag nogal eens de mening horen verkondigen dat de aanhangers van de verschillende godsdiensten in feite dezelfde god aanbidden. Wat de één Allah noemt, is voor de ander de Vader van de Heere Jezus Christus, meent men. Van die opvatting zou de apostel Paulus hebben gegruwd. Maar... van het *vacuüm*, van de leegte maakt hij wél gebruik!

Paulus kent zijn tijd

Dan komt de derde les: Paulus kent de *cultuur van zijn dagen*. Daartoe uitgenodigd door zijn verwende en nieuwsgierige gehoor, houdt hij een preek op de zogenaamde Areopagus: de ‘heuvel van Ares’. Ares was in de ogen van de oude Grieken de god van de oorlog. De Areopagus was een smalle, kale heuvel van kalksteen ten noordwesten van de hierboven genoemde Akropolis. Op deze Areopagus zetelde in oude tijden het hoogste gerechtshof van de stad Athene. De leden van dit gerechtshof noemde men Areopagieten. Straks zal als vrucht van de prediking van de apostel één van deze rechters tot geloof komen: Dionysius, de Areopagiet. Langs een rotstrap kon men op de top van de heuvel komen. Iets beneden de top was een terras van 12 bij 16 meter. Hier waren de zetels van de achtenswaardige rechters in de rots uitgehouwen. Op deze heuvel preekt nu de apostel Paulus! In de benadering van zijn kritische publiek bouwt de apostel zijn prediking wat anders op dan wij het van hem gewend zijn. Nu niet vanuit de Schriften, zoals hij dat gewoon was wanneer hij in de synagogen ‘handelde’ met de Joden. Hij spreekt nu voor een gehoor dat deels bestaat uit Epicureïsche, deels uit Stoïsche wijsgeren. Oude namen – maar verrassend moderne opvattingen. Of moeten wij gewoon zeggen dat er vandaag niets nieuws onder de zon is? Maar... de apostel *kent* zijn wereld, zijn tijd! Hij citeert ‘enigen van uw poëten’ (vers 28). Het gaat om de dichter Aratus, die in Cilicië woonde, een provinciegenoot van Paulus dus, en om Cleonthes, een Athener. Beiden leefden in de derde eeuw vóór Christus. De heidenapostel citeert beide mannen niet om indruk op zijn publiek te maken – daar was bij dit door en door verwende gehoor méér voor nodig. En al helemaal niet om bij hen in het gevlei te komen. Hij wordt hier eenvoudig de Grieken een Griek. Om er enigen te behouden, is hij immers allen álles geworden (1 Korinthe 9:22)!

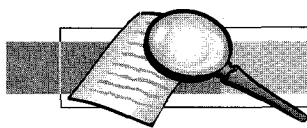
De kern van de boodschap

En dan, tenslotte, de laatste les die wij van de apostel Paulus kunnen leren wanneer hij daar preekt op de

heuvel van Ares. Paulus verkondigt de *kern van de boodschap*. Hoezeer de apostel zich op de Areopagus ook ‘aanpast’ aan zijn hoorders – in de opbouw van zijn betoog, in het nemen van zijn voorbeelden, in zijn woordkeus – dat neemt niet weg dat hij wel degelijk tot de kern komt! Wat zou die kern anders zijn dan de waarachtige bekering tot God, de opstanding en het borgwerk van Christus, het toekomstige oordeel (vers 30,31)? Het is echter heel opmerkelijk dat het dan ook onmiddellijk *uit* is met zijn prediking. Cynische spot en gereserveerde koelheid (vers 32) worden zijn deel. De tolerantie is ten einde. Wij moeten er op rekenen dat het vandaag niet anders zal zijn. Onze breed denkende, tolerante samenleving is onverzoenlijk bitter en vijandig tegen de eenvoudige boodschap dat onder de hemel geen andere naam is gegeven door welke wij moeten zalig worden dan de Naam van Jezus. Geloof wat u wilt, doe waar u behoefte aan hebt, wees godsdienstig en ‘spiritueel’ – zoals men dat vandaag wel noemt – geen enkel probleem. Maar zeg niet dat er buiten de Nazarener geen behoudenis is. En dat moet de Kerk des Heeren nu juist wél zeggen! Als zij dit verzwijgt, houdt zij op Kerk te zijn. Het is opvallend en aangrijpend, hoe *weinig vrucht* de apostel zag op zijn prediking in Athene. Sommige mannen hingen hem aan en geloofden. Twee namen worden genoemd: een man en een vrouw. Teleurstellend? Enerzijds wel. Anderzijds wist de apostel iets dat hem kracht gaf in de grootste teleurstellingen en dat hem ten diepste heilig onverschillig maakte voor de goedkeuring van mensen. Het was hem er maar om te doen, ‘Gode een goede reuk te mogen zijn van Christus’. Hij wist dat hij dat was. Zowel in degenen die zalig worden als in degenen die verloren gaan: dezen wel een reuke des doods ten dode, maar genen een reuke des levens ten leven (2 Korinthe 2:15,16). Dat moet de Kerk nóg genoeg zijn. Want wat is er groter dan voor God een goede reuk van Christus te mogen zijn?

Capelle aan den IJssel,

ds. A. Moerkerken

Een nieuw politiek taboe

De Haagse politiek en de doodstraf

Het jaar 2002 zal politiek gezien wel als zeer turbulent de geschiedenis in gaan. Vooral door het optreden van de heer Fortuyn is het politieke landschap werkelijk helemaal omgeploegd. Na 8 jaar paars leek het alsof er een totaal nieuwe wind zou gaan waaien in Den Haag. Allerlei zaken kwamen weer opnieuw in discussie. De 'oude politiek' werd ingevuld voor 'nieuwe politiek'. Taboes zouden niet meer mogen. En dus gingen de politici eindelijk eens echt praten over de problemen door de allochtonen, de groeiende onveiligheid, de verpietering in het onderwijs, de wachtlijsten in de zorg, het politieke dogma van de gelijkheid. Kortom, de heer Fortuyn heeft een aantal dingen in bespreking gebracht waar gewone mensen problemen mee hebben. En kennelijk werd dat door de mensen wel gewaardeerd. Velen voelden zich door Fortuyn aangesproken. Hij had echter ook bittere vijanden. De heer Fortuyn werd in mei 2002 in koelen bloede vermoord. Ruim een half jaar na dato is men nog steeds bezig met de voorbereiding van het proces tegen de waarschijnlijke moordenaar.

Inmiddels heeft een van de volgelingen van de heer Fortuyn, de huidige minister Nawijn, een voorzichtig pleidooi gevoerd voor herinvoering van de doodstraf. Hij heeft onder meer het volgende gezegd: 'Als je bewust het risico neemt om te moorden en dan daadwerkelijk een leven neemt, ben ik voor een navenante straf, de doodstraf.' In een klimaat waar iedereen zegt dat er openheid moet zijn, lijkt mij dit een heel belangrijk aandachtspunt. Het was daarom wel opmerkelijk hoe de politieke elite in dit land op de gedachten van de heer Nawijn heeft gereageerd. Premier Balkenende zei dat de doodstraf niet 'past in de Europese rechtspositie'. Vice pre-

mier Remkes vond dat de heer Nawijn zich hiermee 'buiten de discussie' plaatste. Niet over praten dus! De linkse hoek van het parlement haalde ook heel wat woorden van stal. Een bloemlezing: een stap terug in de beschaving, verschrikkelijk, onbeschaafd, ondemocratisch, vermoorden door de staat, respectloos, het terugzetten van de beschaving, etc. Kortom, de linkse politici moeten er niets van hebben. Mensen die zulke dingen zeggen, zijn verschrikkelijk en moeten eigenlijk hun mond houden. Jammer dat 30 tot 40 procent van de Nederlandse bevolking eigenlijk wel voor herinvoering van de doodstraf is. Wie sprak er ook alweer over nieuwe politiek, politiek waarbij de Haagse dames en heren weer heel goed naar de mensen in het land zouden gaan luisteren? Nee, dus...

De kleine christelijke partijen konden natuurlijk ook niet om de uitspraken van de heer Nawijn heen. De heer Rouvoet van de CU sloot de doodstraf ten principale niet uit, maar is wel 'buitengewoon huiverig voor onontkoombare beslissingen'. Kennelijk wilde hij zijn vingers ook maar liever niet branden aan deze problematiek. In het spoeddebat over deze zaak was de heer Rouvoet nog duidelijker. De CU is tegen herinvoering van de doodstraf. De fractieleider van de SGP was in een eerste reactie ook niet erg enthousiast over het pleidooi van minister Nawijn. Volgens de heer Van der Vlies is er 'gigantisch veel nodig om de doodstraf in te passen in ons rechtsbestel'. Overigens liet de heer Van der Staaij tijdens het spoeddebat in de Tweede Kamer geen onduidelijkheid bestaan over het standpunt van de SGP: 'De SGP-fractie heeft hierover een duidelijk onderbouwd standpunt.' De overheid is, 'gelet op de hoge waardigheid van de mens als beeldrager van God ... gerechtigd om bij uitzonderlijk ernstige

levensdelicten de doodstraf te overwegen en uiteindelijk op te leggen'. Behoudens van de SGP-fractie heeft minister Nawijn bij de politiek dus niet veel steun te verwachten. Ook niet bij een partij als de CU. De SGP neemt als theocratische partij op dit punt een vrij eenzame positie in. Toch gaat het hier echt om een van de bijbelse beginselen in de politiek. Het program van beginselen van de SGP laat dat duidelijk horen. Daar staat immers: 'De overheid is van God geroepen het kwaad te straffen opdat het geschonden recht wordt hersteld. Dit geschonden recht vereist rechtvaardige, maar ook rechtmatige straffen; daartoe behoort de doodstraf.' De Bijbel leert ons het goed recht van de doodstraf. Getuigenispolitiek mag dat, indien nodig, ook gerust duidelijk en zonder dralen uitdragen.

Maar is dat SGP-standpunt nu echt zo'n aanvechtbaar, onbeschaafd en ongenueanceerd beginsel? In het *Reformatorisch Dagblad* heeft ook prof. dr. W.H. Velema zich in dit verband uitgelaten over deze problematiek. Prof. Velema is hoogleraar geweest in de ethiek. Van allerlei onbezonnen uitspraken zullen we hem toch echt niet kunnen beschuldigen. Daarom was het wel goed dat zijn bazuin geen onzuiver geluid gaf. 'Ik ben in principe voorstander van de doodstraf, maar ik begrijp dat dat in de huidige situatie niet zomaar gaat, als je alleen al kijkt naar de lawine die Nawijn over zich heen kreeg.' Prof. Velema wijst er dan op dat we in het strafrecht de bijbelse gedachte van de vergelding zijn kwijtgeraakt. De overheid is geroepen om het zwaard te gebruiken en het kwaad te vergelden. Heel concreet en ook moedig stelt Velema onder meer het volgende: 'Maar iemand die heel duidelijk met voorbedachten rade een ander van het leven berooft, denk aan Volkert van der G., heeft het recht op leven verspeeld.' Dat is bijbels rechtsbesef. En het lijkt mij een schone taak van de christelijke politiek om daar rond voor uit te komen. Laten we ons maar niet teveel door de linkse humanistische overmacht in de hoek laten dringen. De doodstraf heeft haar grondslag in het Woord van God en moet daarom een plaats hebben in ons rechtsbestel. Het tekent de verwatering als daar geen plaats

voor is. Het is helemaal schokkend als er kennelijk ook niet meer duidelijk over gesproken kan en mag worden.

Tenslotte nog even iets over het 'verschrikkelijke en onbeschaafde' van de doodstraf. Wat wel en niet mag wordt uiteindelijk niet door mensen bepaald maar door het Woord van God. De Bijbel (Oude én Nieuwe Testament!) en de Tien Geboden zijn de basis voor voluit christelijke politiek. Alles wat naar het Woord niet is, zal geen toekomst hebben. Ook kan de wal het schip wel eens keren. Dat hebben we in het achterliggende jaar wel gezien. Nog even een paar keer een flinke uiting van zinloos geweld en de zaak kan er opeens heel anders voorstaan. Toch nog even iets over dat onbeschaafde. Laten we heel eerlijk erkennen dat wij onze westerse vrijheden goeddeels te danken hebben aan de inspanningen van de Verenigde Staten van Amerika. Ongeveer 57 jaar geleden hebben de Amerikanen ons uiteindelijk – in de middellijke weg – verlost van de dwingelandij van het barbaarse nazidom. Het zijn ook vandaag de dag nog steeds de Amerikanen die de garanties geven voor de wereldvrede. Onze eeuw wordt daarom ook wel de pax americana (de Amerikaanse vreedstijd) genoemd. Ik heb niet de indruk dat de USA een barbaars land zijn. Integendeel. Welnu, juist dat land kent en gebruikt nog steeds de doodstraf. En ook dat is iets wat ons kleine Nederland, met soms heel wat

politieke betweters, eens tot wat bescheidenheid zou kunnen brengen.

Uiteindelijk is dit commentaar niet een blindelings pleidooi voor de doodstraf. Die straf zal een plaats moeten hebben in ons rechtsbestel. De rechter zal daarbij moeten oordelen over de strafmaat. Dat zijn beginselen die we vast moeten houden. Nooit mag volkswroede of mogen onlustgevoelens de drijvende krachten gaan worden achter herinvoering van de doodstraf. Wel echter mogen we scherp zijn op een bijbelse gedachte voor het rechtsbestel. Daarbij moet niet het humanisme onze leidsman zijn. Het gaat om bijbels gefundeerd en genormeerd rechtsbesef. En in dat bijbelse denken is de overheid geroepen om het kwaad te vergelden. In het strafrecht mag de vergeldingsgedachte niet worden weggepoetst. Dat mag bijbels gezien niet. Het mag ook niet omdat daardoor het rechtsbesef wordt uitgehold. Het lijkt mij een belangrijke taak van de christelijke politiek om dat te benadrukken. En dat bijbelse rechtsbesef wordt ons ook zo duidelijk voorgehouden in de Heidelbergse Catechismus. Zonde moet gestraft worden. (vraag 10) en de overheid is geroepen om als Gods dienaar het kwaad op gepaste wijze te vergelden. *Waarom ook de overheid het zwaard draagt om de doodslag te weren* (antwoord 105)!

Amersfoort,

ds. W. Visscher.

gegaan zijn.

Immers, de bijbelschrijvers hanteerden 'mythologische' beelden. Die moeten we niet letterlijk, maar overdrachtelijk uitleggen. Daarmee laten we het letterlijke los. Daarmee erkennen we niet meer dat ook het historische openbaring van God is. God spreekt bij wijze van spreken. En bijgevolg, en dat is het punt van kritiek, relativeert en ontkracht de overdrachtelijke uitleg de feitelijke gang van zaken. En dan halen we de basis onder de zaligheid uit! Want heilsgeschiedens en heilswerkelijkheid horen onlosmakelijk bij elkaar. We lezen zo treffend na de opstanding dat het verstand van de discipelen geopend wordt. Opdat die ongelovige discipelen de Schriften gaan verstaan. En dan gaat Christus onderwijs geven aangaande feitelijke gebeurtenissen. 'Alzo moest de Christus lijden en van de doden opstaan ten derden dagen'. Dan valt er licht over een heilsfeit. Zo wordt de kerk van stap tot stap geleid. De verdienste van de zaligheid is een feit, waar licht over moet vallen. Een gebeurtenis, ten nutte van de kerk. Als Adam geen historisch persoon is geweest, is de parallel met de Christus niet meer dan een aardige gedachte. Als de zondeval niet daadwerkelijk plaats heeft gevonden, is de mens niet tot op het merg verdorven. Dan is het heilswerk van Christus niet meer dan een mooi verhaal, waarin wij gaan zoeken naar de moraal. Dan verwordt theologie van spreken over Goddelijke openbaring tot een menselijk 'zoekontwerp'. De openbaring die God in alle getrouwheid ons geeft, gaan wij dan bevragen op betrouwbaarheid.

Waar is de grens?

2. Waar leggen we de grens tussen feit en verbeelding? De tekst zelf zal nergens aangeven wat waar en wat niet waar is. We zullen altijd een norm moeten aanleggen die ons zinvol lijkt. Sommigen leggen de grens bij de *wonderen*. Zolang er geen wonder beschreven wordt, is het waar. Zodra een wonder genoemd wordt, is het niet meer waar. Terwijl de tekst het als geschiedenis beschrijft. Denk maar aan de wonderlijke verlossing van Hizkia uit de handen van Sanherib. Loonstra legt het onderscheid tussen waarheid en verdrinking bij het mythologisch gehalte van de gebeurtenis. En van-

De waarde van het Woord

(3) Nog meer over de opvattingen van dr. B. Loonstra

We waren bezig met het onderzoeken van de opvattingen van dr. B. Loonstra inzake het schriftgezag. We willen puntsgewijs nog enkele dingen aan de orde stellen.

1. In de eerste plaats dit. Loonstra zegt: lees nog eens goed, er staat niet wat er staat. Het letterlijke moeten we overdrachtelijk lezen. Dan kunnen we ook niet spreken van *heils-*

feiten. Want feiten zijn tegelijk ook een subjectieve weergave van wat schrijvers als openbaring hebben ervaren. En dat bouwt Loonstra sterk uit. Naar zijn mening kan het heilsfeit anders toegegaan zijn dan het beschreven is. Omdat in de beschrijving elementen zitten, die te maken hebben met de uitdrukkingsvaardigheden van die tijd, zie bijvoorbeeld de wolk bij de hemelvaart. Dat geldt niet alleen de heilsfeiten. Ook de schepping kan anders

zelf, de ene keer is het mythologisch gehalte wat groter dan een andere keer. Aan de opstanding wil hij niet tornen. Dat is een centraal gegeven in de Schrift. Maar de hemelvaart krijgt een vraagteken. Waarom zou de beschrijving van de hemelvaart een meer mythologisch gehalte hebben dan de beschrijving van de opstanding? En waarom is de wolk bij de hemelvaart wel mythologisch, maar de hemelvaart zelf niet? Zo mogen we niet met de tekst omgaan. Dan stellen we vragen aan de tekst, waar de tekst helemaal geen antwoord op geeft. Waarom zouden we de Bijbel niet onbevangen mogen lezen? Nog afgezien van het zielsverderende gegeven dat niet alle heilsfeiten niet van gelijk gewicht voor de verwerving van de zaligheid zouden zijn. Ze tellen niet alle even zwaar mee.

3. Nog een praktisch probleem. Wie zal gaan bepalen wat waarheid en wat verdichting is? Geleerden? Als die dat kunnen, zijn we terug bij één van de punten van de reformatoren: heel de Bijbel voor heel het volk. Daar mag geen mens tussen gaan staan en aanwijzen: dit is waar en dat is minder noodzakelijk. God gaf ons Zijn Woord, mensen geven dat door. En daarbij, wat maakt het verschil tussen ware geschiedschrijving en verdichting?

Rand en kern?

4. Dat brengt ons op een vierde punt van kritiek. Loonstra maakt een verschil tussen *rand en kern*. Hij kiest bewust om de via de rand naar de kern te gaan, omdat via die route rationele tegenwerpingen beantwoord worden. Echter, die route is principieel fout. Waarom? Menselijk redeneren komt in de plaats van Goddelijke openbaring. De leer over de inspiratie is geen wetenschappelijke uitspraak, maar zij is belijdenis des geloofs. We aanvaarden de Bijbel niet als Gods Woord omdat ons dat redelijk voorkomt, maar omdat God het ons getuigt. Zonder dat getuigenis zal niemand Gods Woorden aanvaarden. Want ons verstand is verduisterd. Nooit zal iemand door verstandelijke overwegingen het gezag van de Schrift erkennen. We lezen in de Nederlandse Geloofsbelijdenis andere taal. *En we geloven zonder enige twijfeling al wat daarin begrepen is in zonderheid omdat de*

Heilige Geest getuigenis geeft in onze harten dat zij van God zijn. Dewijl zij ook het bewijs van dien bij zichzelf hebben (artikel V).

H. Bavinck schrijft zo heel mooi het volgende in zijn *Gereformeerde Dogmatiek*: 'De Heilige Geest trekt zich, na de acte der inspiratie niet van de Heilige Schrift terug en laat haar niet over aan haar lot, maar Hij draagt en bezielt haar en brengt haar inhoud in allerlei vorm tot de mensheid, tot haar hart en geweten. Door de Schrift bindt de Heilige Geest een voortdurende kamp aan tegen de gedachten en overleggingen van den natuurlijke mens.' Daarmee is de route van rand naar kern geheel buiten beeld. Wie niet wil eten voordat hij het spijsverteringsproces begrijpt, vergaat van de honger. Zo is het ook met Gods Woord. Wie eerst allerlei hindernissen wil wegnemen om in die weg tot aanvaarding te komen, komt nimmer tot geloof. Het is juist andersom. Alleen vanuit het positieve getuigenis dat het Woord waar is, kunnen we onze medemens

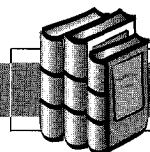
tegenmoet treden. Het gezag van het Woord hangt niet van het menselijk oordeel af. Gods Woord is een tweesnijdend scherp zwaard. De Bijbel moet niet in overeenstemming met de moderne wetenschap gebracht worden, maar Gods Woord oordeelt over ons hart.

Alleen zo mogen onze medemens tegenmoet treden. Waarom? Omdat het Woord door God is geïnspireerd. Dat heeft een heel belangrijke consequentie voor het Woord. Het is doorademd van de Heilige Geest. Heel het Woord is doorademd. *Al de Schrift is van God ingegeven*, zo lezen we in 2 Timotheüs 3:16. Waren wij Grieken, we zouden zeggen dat de Schrift Theopneustos is. Van God doorademd, doortrokken. God blies, ademde in Adam en hij leefde. God doorademt Zijn Woord en het is een levend Woord, een zaad der wedergeboorte. Er gaat kracht vanuit.

(slot volgt)

Gouda,

J.J. Grandia.

Boekennieuws

BOEKAANKONDIGING

"Aanspraak en raad", van een moeder aan haar kinderen en pleegkinderen en de weg van haar bekering tot God. Geschreven door C.J.M. Sieben. Uitgeverij Den Hertog.

De prijs is € 11,50.

"Nu dan, kinderen, hoort naar mij", bijbelvertellingen van J.C. Ryle voor de leeftijd van zes tot twaalf jaar. Vertaald door N.A. Eikelenboom. Uitgeverij De Groot Goudriaan te Kampen.

De prijs bedraagt € 8,95.

"Nog is het tijd!", gedichtenbundel van Christien de Priester, waarin telkens geweten wordt op de korthed van ons leven. Uitgegeven bij Den Hertog - Houten.

De prijs hiervan is € 5,95.

"De Opstanding", geschreven door C.H. Spurgeon. Uit het Engels vertaald door Iz. den Dekker en B.J. den Dekker. Uitgegeven bij P. Boekhout te Scherpenisse.

De prijs bedraagt € 6,75.

"Uit het leven van Sukey Harley", bewerkt door M.H. Karels-Meeuse. Van een dwaas meisje mocht zij een wijze vrouw worden, een moeder in Israël. Uitgegeven bij Den Hertog - Houten.

De prijs van het boekje is € 12,25.

"Der vaderen erfenis", deel 7. Een zestal preken van Hollandse oudvaders. Uitgeverij/boekhandel Gebr. Koster-Barneveld. Deze uitgave kwam tot stand op initiatief van de redactiecommissie van het kerkblad van de Oud Gereformeerde Gemeente in Nederland.

De prijs bedraagt € 8,85.

"De Heiligmaking", geschreven door dr. John Owen en vertaald door J. de Jager. Dr. Owen had een diep inzicht in het werk van de Heilige Geest en in de toepassing van die Geest in het hart van de gelovigen. Het is uitgegeven bij Gebr. Koster te Barneveld.

Het boekwerk kost € 12,50.

"Uit de schat des Woords", de 53^e jaargang waarin een twaalfstal preken, geschreven door predikanten van de Gereformeerde Gemeente. In deze editie zijn opgenomen preken van ds. J.J. van Ekeveld, ds. C. Harinck, ds. B. van der Heiden, ds. P. Mulder, ds. W. Hage, ds. A. Schot, ds. W. Silfhout, ds. G.A. Zijdeveld, ds. W.J. Karels, ds. G. Zwerus en ds. J.C. Weststrate. Uitgegeven bij De Banier - Utrecht.

Prijs € 19,-.

"Gelijkenissen en zaligsprekingen", geschreven door ds. G. van Reenen. Deze

samenspraken van Bart en Kees bevatten veel praktisch onderwijs. Ds. van Reenen legde zich er vooral op toe de geestelijke betekenis na te speuren. Het is een uitgave van Den Hertog – Houten.

De prijs bedraagt € 13,50.

“Daar zij hun wens verkrijgen”, geschreven door C. van Rijswijk. Op eenvoudige wijze vertelt hij in dit boek over jong gestorven kinderen. Het boek is uitgegeven bij De Schatkamer te Rump. De prijs is € 9,-.

schap een enkele reis tweede klas van Gouda naar je woon-/studieplaats.

Met het oog op de regeling van de maaltijden verzoeken wij je om je meteen aan te melden bij het Deputaatschap voor Studerenden, p/a Kerkelijk Bureau, Houttuinlaan 7, 3447 GM Woerden. Aanmelding kan ook per e-mail gericht aan: kbagg@cbgg.nl. Vermeld daarbij s.v.p.: aanmelding studentenconferentie 10-01-03; vermeld tevens je naam, adres, woonplaats, studieplaats en aanvang studie in welk jaar.

Wij hopen dat velen van jullie aanwezig zullen zijn!

Tot slot wensen we jullie van harte Gods zegen toe voor het nieuwe jaar.

Met hartelijk groet namens het Deputaatschap voor Studerenden.

Dr. A. Boogaard, secretaris

HERHAALDE OPROEP STROOIDAG ENSCHEDE

Onlangs hebt u de oproep kunnen lezen om mee te helpen Enschede te voorzien van een kerstfolder met uitnodiging voor de Kerstzangavond. Deze avond zal Deo Volente in december a.s. worden gehouden in de Grote Kerk op de Oude Markt in Enschede, met medewerking van ondermeer dominee R. Kattenberg en het Noordermannenkoor.

Om de inwoners van Enschede hiervoor uit te nodigen zullen in totaal zo'n 60.000 uitnodigingen met kerstfolders worden verspreid. Hiervoor zijn uiteraard veel mensen nodig. Gelukkig hebben zich al veel vrijwilligers opgegeven, maar... we kunnen nog veel meer mensen gebruiken.

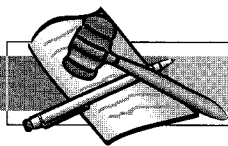
Als u/jij wilt helpen bent u/ben jij op 7 en/of 14 december a.s. om 9.00 uur hartelijk welkom in de kerk van de Gereformeerde Gemeente te Enschede aan de Weerloseweg 13. U kunt zich aanmelden bij J.A.G. Haase, Veeneslagen 17, 7463 AB Rijssen. Bellen 0548 – 51 89 86 of mailen (jaghaase@rdnet.nl) mag uiteraard ook.

N.B. 1. Om praktische redenen ontvangt u géén bevestiging van uw aanmelding.

N.B. 2. Indien mogelijk met het folderen een mobiele telefoon meenemen.

KERST- EVANGELISATIE-ZANGAVOND TE TIEL

D.V. zaterdagavond 14 december zal er een Kerstzangavond plaatsvinden in de St. Maartenskerk te Tiel. Medewerkenden: Het Mannenkoor 'Rehoboth' uit Geldermalsen. De opening, meditatie en sluiting zal worden verricht door evangelist H.J. van den Boogaart uit Tilburg. Aanvang 19.30 uur. Tevens is er gelegenheid de nieuwe Kerst-CD van Mannenkoor 'Rehoboth' te kopen. De CD actie heeft ten doel gelden bijeen te brengen voor verschillende goede doeleinden, o.a. het Evangelisatiewerk van onze eigen gemeente. De toegang is gratis. Er zal één collecte worden gehouden voor het Evangelisatiewerk.

Kerknieuws

Beroepen:

te Leerdam: ds. J. Schipper te 's-Gravenpolder;

te Middelburg-Centrum: ds. C. Hogchem te Barneveld;

te Ridderkerk-Slikkerveer:

ds. C. Sonneveld te Veenendaal;

te Rotterdam-Alexander: ds. G.J.N. Moens te Goes;

te Urk: ds. M. Karens te Werkendam.

Bedankt:

voor Meeuwen: ds. C. Vogelaar te Grand Rapids, Michigan (U.S.A.);

voor Oosterland en voor Ouddorp: ds. A. Schot te Krimpen a/d IJssel.

DOVENDIENST TE DORDRECHT

Ds. W. Harinck hoopt op 14 december D.V. voor te gaan in een aangepaste kerkdienst voor doven en slechthorenden. De dienst wordt gehouden in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente, Mauritsweg 286 en vangt aan om 10.30 uur. Horenden zijn eveneens van harte welkom.

ADRES FAM. DS. G. HOOGERLAND

Per D.V. 28 november is het adres van de familie ds. G. Hoogerland:

Berglaan 9, 9203 EE Drachten

Tel. nr. (0512-54 19 84)

SCRIBA CLASSIS RIJSSSEN

De scriba van de Classis Rijssen is met ingang van heden gewijzigd in:

K.H. de Heer

Lugtigheidstraat 16

7462 RW Rijssen

Tel. 0548-512836

Blz. 98 van het Jaarboek

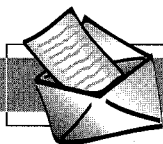
POSTBUSADRES DS. J. KARENS

Het postbusadres van ds. J. Karens vervalt per eind december 2002. Het adres van ds. J. Karens is dan uitsluitend: Eikenlaan 37, 4043 KP Opheusden (blz. 40 en 237).

NIEUW FAXNUMMER

DS. F. MULDER

Het faxnummer van ds. F. Mulder is gewijzigd. Het moet zijn 0318-628837.

Berichten

DISTRICT OOST +16 TE ARNHEM

Op D.V. 14 december hoopt dhr. J. Houtman een districtsavond te verzorgen over 'Gebedsgenezing'. De bijeenkomst wordt gehouden in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente te Arnhem (Groen van Prinstererstraat 1) en begint om 19.30 uur.

KERSTBIJeenKOMST IN ZEELAND (DE BEVELANDEN) VOOR MENSEN MET EEN VERSTANDELIJKE HANDICAP

De ouderenvereniging Helpende Handen, afdeling De Bevelanden, nodigt u uit om de kerstbijeenkomst bij te wonen op D.V. zaterdag 14 december in de kerk van de Geref. Gemeente te Kapelle. Aanvang 14.30 uur.

De bijeenkomst wordt georganiseerd voor mensen met een verstandelijke handicap. Ook ouders, broers, zussen, andere fami-

lieden en belangstellenden zijn hartelijk welkom. Dominee J.J. Tanis verzorgt de opening. Juf Daniëlle Tollenaar van de -18 club vertelt het Bijbelverhaal. Na de pauze zingen we samen psalmen bij het orgel.

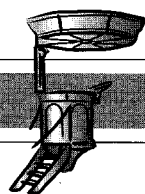
WINTERCONFERENTIE VOOR STUDENTEN

Het Deputaatschap voor Studenten van de Gereformeerde Gemeenten nodigt alle studenten uit tot het bijwonen van een landelijke conferentie die gehouden zal worden op vrijdag 10 januari 2003.

Plaats van bijeenkomst is het gebouw van Hogeschool De Driestar, Burg. Jamessingel 2 te Gouda. De ontvangst is om 16.30 uur en de sluiting om circa 20.45 uur.

Het Deputaatschap heeft ds. W. Visscher uit Amersfoort bereid gevonden te spreken over het thema **“Opwekking”**.

In verband met de beperkte geldigheid van de OV-jaarkaart vergoedt het deputaat-

Predikbeurten

ZONDAG 8 DECEMBER 2002

Aagtekerke 9.30 en 19.00 uur ds. Neele en 14.30 uur leesdienst; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. J. de Pater; Aalst 14.30 uur ds. J. de Pater; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. v/d Heiden; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Apeldoorn 10.00 uur (H.A.) en 16.00 uur ds. Meeuse; Arnhem 10.00 en 16.00 uur ds. Kattenberg; Barneveld 9.30 en 19.00 uur ds. Hogchem; Beekbergen 19.00 uur ds. Tuinier; Benthuizen 9.30 en 16.30 uur ds. Paul; Berkenwoude 19.00 uur ds. Clements; Bodegraven 10.00 uur (H.D.) ds. Bac en 18.30 uur leesdienst; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. Golverdingen; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 uur (H.A.) en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 en 17.00 uur ds. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. van Boven; Delft 18.00 uur ds. P. Mulder; Dinteloord 10.00 uur (H.A.) en 18.30 uur ds. Gunst; Doetinchem 11.00 en 15.30 uur leesdienst (Meestersstraat 2); Dordrecht 9.30 uur (H.A.) en 17.00 uur ds. P. Mulder; Drachten 9.30 en 19.00 uur leesdienst; Eindhoven 10.00 en 15.00 uur dhr. G. Beens; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. Vermeij; Enschede 15.00 uur ds. Schreuder; Enter 9.30 en 15.00 uur dhr. G. Pater; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. L. Blok; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur dhr. de Heer; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. Moens en 14.00 uur leesdienst; Gorinchem 15.00 uur ds. M. Karens; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. Clements; 's-Gravenhage 10.00 en 16.30 uur ds. Driessen; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. Schipper en 14.00 uur leesdienst; Groningen 10.00 uur (H.A.) en 16.00 uur ds. Vreugdenhil; Hardinxveld-Giessendam 10.00 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 14.30 uur ds. van Ruitenburg; Hilversum 19.00 uur ds. Visscher; Hoofddorp 15.00 uur ds. W. Harinck; Hooglyet 10.00 en 15.30 uur dhr. Bakker; Houten 11.00 uur (H.A.) en 16.30 uur ds. v/d Net; Kampen 19.00 uur ds. Kattenberg; Kapelle-Biezeling 9.30 en 18.00 uur ds. Tanis en 14.00 uur leesdienst; Klaaswaal 14.30 uur ds. van Krimpen; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. P. Blok; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur ds. Verschuure en 14.00 uur leesdienst; Krimpen a/d IJssel 10.00 en 16.30 uur ds. Schot; Leiderdorp 10.00 uur (H.A.) en 16.30 uur ds. Boogaard; Lelystad 15.00 uur ds. L. Blok; Marknesse 19.00 uur ds. Meeuse; Meeuwen 14.30 uur ds. Melis; Meliskerke 14.30 uur ds. van Gelder; Middelburg-Zuid 9.30 uur ds. van Gelder en 14.00 en 18.30 uur leesdienst; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. J. Karels; Moerkapelle 15.30 uur ds. Hakvoort; Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur

ds. de Wit; Nieuwdorp 14.00 uur ds. Schipper; Nieuwerkerk Zld 9.30 en 15.30 uur leesdienst; Nijkerk 9.30 en 18.30 uur ds. J. Beens; Nunspeet 19.00 uur dhr. G. Pater; Oosterend-Texel 10.00 en 18.00 uur ds. van Dijk; Oostkapelle 9.30 uur leesdienst en 15.00 uur ds. Moens; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. J. Karens; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. van Krimpen; Poortugaal 9.30 en 16.30 uur ds. Baaijens; Poortvliet 14.30 uur ds. de Jongste; Rhenen 10.00 en 17.00 uur ds. Veenendaal; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. van Aalst; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. van Dieren en 14.30 uur leesdienst; Rijssen-West 18.30 uur ds. Mol; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Schreuder en 14.30 uur leesdienst; Rotterdam-Centrum 10.00 en 17.00 uur ds. Mijnders; Rotterdam-Zuid 19.00 uur ds. Schot; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. Brugge en 14.00 uur leesdienst; Scheveningen 10.00 uur (H.A.) en 17.00 uur ds. Zippo; Sint Philipsland 15.00 uur ds. Brugge; Soest 9.30 en 19.00 uur ds. Kleppe; Spijkenisse 15.00 uur ds. W.J. Karels; Sprang Capelle 18.30 uur dhr. G. Beens; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. C. Harinck; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. Tuinier; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. de Jongste en 14.30 uur leesdienst; Tricht-Geldermalsen 19.15 uur ds. Sonneveld; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. Melis; Veenendaal 9.30 en 17.00 uur ds. Sonneveld; Waarde 9.30 uur (H.A.) en 18.00 uur ds. Hofman en 14.00 uur leesdienst; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. Mondria; Werkendam 11.15 uur (H.D.) en 18.30 uur ds. M. Karens (in de Geref. Kerk); Westzaan 10.00 en 15.30 uur ds. F. Mulder; Wierden 15.00 uur ds. van Dieren; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Wolphaartsdijk 14.00 uur ds. Verweij; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. Verweij en

14.00 uur leesdienst; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. van Eckevelde; Zoetermeer 10.00 en 18.30 uur ds. Hakvoort; Zwijndrecht 18.00 uur dhr. Bakker; Zwolle 9.30 en 19.00 uur ds. Hoogerland.

DINSDAG 10 DECEMBER 2002

Borsselle 19.30 uur ds. Tanis; Klaaswaal 14.00 uur ds. van Krimpen (huw. bev.); Naaldwijk 19.45 uur ds. Mondria; Nijkerk 19.30 uur ds. J. Beens (bijbellezing); Poederoyen 19.30 uur ds. van Dieren; Rotterdam-Centrum 19.45 uur dhr. G. Beens.

WOENSDAG 11 DECEMBER 2002

Aalburg 19.30 uur ds. J. de Pater (bijbellezing); Beekbergen 19.30 uur ds. Schipper; Drachten 19.30 uur ds. Hoogerland (bijbellezing); Groningen 20.00 uur ds. Vreugdenhil; Hardinxveld-Giessendam 19.30 uur ds. W.J. Karels (bijbellezing); Hilversum 19.45 uur dhr. de Heer; Hoogeveen 19.30 uur ds. van Dieren; Nunspeet 19.30 uur ds. B. v/d Heiden; Rijssen-Zuid 19.30 uur ds. Schreuder; Wageningen 14.30 uur ds. Sonneveld (bevestiging ds. F. Mulder) en 19.00 uur ds. F. Mulder (intrededienst); Zeist 19.30 uur ds. van Eckevelde (bijbellezing).

DONDERDAG 12 DECEMBER 2002

Breda 19.30 uur ds. J. Beens; Melissant 19.30 uur (H.D.) ds. J. Karels; Mijdrecht 19.30 uur ds. Kleppe; Nieuwer ter Aa 14.30 uur ds. v/d Net (huw. bev.); Oosterend-Texel 19.30 uur ds. van Dijk (bijbellezing); Rotterdam-Zuid 19.45 uur ds. B. v/d Heiden; Sint Annaland 19.30 uur ds. van Gelder; Tricht-Geldermalsen 19.30 uur ds. Hogchem; Veenendaal 13.30 uur ds. Sonneveld (huw. bev.); Westzaan 19.30 uur ds. van Eckevelde.

VRIJDAG 13 DECEMBER 2002

Rijssen-West 19.30 uur ds. van Dieren (opening nieuw kerkgebouw); Uddel 14.00 uur ds. Mouw (huw. bev.).

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar:
Kerkgebouw 't Wuiver 2-a, Oudorp NH, gem. Alkmaar; diensten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur. Zondag 8 december 10.00 uur evangelist G. Baan.

Advertenties

Daar het mij bijna niet mogelijk is u allen persoonlijk te schrijven of te bedanken, betuig ik u op deze wijze mijn oprechte dank voor het medeleven en de belangstelling, zowel persoonlijk als schriftelijk, ondervonden tijdens het ziek zijn en na het overlijden van mijn geliefde man

DS. J.C. VAN RAVENSWAAY

Het verdriet en gemis blijft, maar het is mij tot steun en troost geweest.

J.C. van Ravenswaay-van Voskuilen

Ermelo, december 2002

Amsterdam:

Evangelist J. Krijgsman; Bij Simon de Looier, Looiersgracht 70; dienst iedere zondag om 10.30 uur. Bijbelcursussen elke dinsdag vanaf 18.30 uur.

Bij Simon de Looier bent u altijd welkom!

Emmen:

Evangelist C. van Drunen; kerkgebouw Prinsesselaan 6-I te Emmen; diensten iedere zondag om 9.30 en 15.30 uur.

Leeuwarden:

Evangelist G. van de Breevaart; Kerk van de Zevende Dags Adventisten, Eeskerd 1; diensten iedere zondag om 9.30 en 16.00 uur.

Merksem:

Evangelist J. Witte; Prot. Kerk, Oude Barrelei 64; diensten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur.

Tilburg:

Kerkgebouw Offenbachstraat 105-107. Diensten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur evangelist H.J. van den Boogaart.

U bent hartelijk welkom in de BIJBELwinkel van dinsdag-zaterdag, tussen 10.00 en 17.00 uur. Offenbachstraat 107.

Van BOEKHANDEL & UITGEVERIJ **Horssen bv**

DORPSSTRAAT 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 Fax 0341 36 20 77

Statenbijbels - Huisbijbels - Kinderbijbels
Kerkbijbels (alles Statenvertaling)
Theologische werken - Dagboeken
Bijbel- en Catechismusverklaringen
Leesboeken voor jong en oud
Voordeelaanbiedingen
Tweedehands en Antiquarisch
Psalm- en Muziekboeken
Bladmuziek (noten en klavarskribo)
CD's en Musicassettes
Boeken- en CD-bonnen
Wens- en Gelegenheidskaarten

IN LIEFDEVOLLE HERINNERING...

Uw gedachten over een uniek gedenkteken geven wij gestalte in natuursteen. Vraag naar het fotoboek met vele voorbeelden.

Grafgedenktekens

Zandee & de Kuijper

Goes: Rotonde Ringbaan-West
Telefoon (0113) 216555

Middelburg: Arnesteinweg 40
Telefoon (0118) 612579

Zoetermeer: Argonstraat 66
Industrieterrein Lansinghage
Telefoon (079) 3615010

Email: info@grafgedenktekens.nl

Psalm 145:4 (berijmd)

Op D.V. 16 december 2002 hopen onze ouders, grootouders en overgrootouders,

A.F. Honkoop v.d.m.

en

M. Honkoop-Barel

te gedenken dat zij 60 jaar getrouwd zijn.

We hopen dat ze nog lang gespaard mogen worden en wensen hen Gods zegen toe.

Wilhelminadorp: Piet en Hannie Honkoop-Kooijman
Oostkapelle: Huib en Lia van der Hart-Honkoop
Burgh-Haamstede: Kees en Nel Honkoop-Faasse
Goes: Frans en Joke Fierloos-Honkoop
Goes: Aad en Ank Honkoop-Hardeman
Alphen a/d Rijn: Koos en Plonie Honkoop-van der Spek
Chilliwack, Canada: Bram en Marja Boone-Honkoop
Papendrecht: Hans Honkoop
Oostkapelle: Bram en Franca Ruit-Honkoop
Capelle a/d IJssel: Frans en Jacqueline Honkoop-van den Berg
Zwijndrecht: André en Heleen de Geus-Honkoop

Klein- en achterkleinkinderen

Kloetinge
Langeweide 24
4481 CP

"Loof den HEERE, mijn ziel, en vergeet geen van Zijn weldaden"

Psalm 103:2

Op D.V. 10 december a.s. hopen onze ouders

G.H. Verweij

en

A. Verweij-Honkoop

de dag te herdenken dat zij 50 jaar geleden in het huwelijk werden verbonden. Dat zij nog vele jaren voor elkaar en voor ons gespaard mogen blijven, is de wens van hun kinderen en kleinkinderen.

Den Haag: Addie Pols-Verweij en Jan Pols
Nicol en Raoul, Stephanie
Westmaas: Peter Verweij en Jacqueline Verweij-Blok
Petra en Martin, Gerald, Ageeth
Ridderkerk: Mark Verweij en Mary Verweij-Kriekaard
Geert, Jan-Maarten, Max, Daniël, Marie-Agaath
Ridderkerk: Jos Verweij en Mirjam Verweij-van den Heuvel
Gerard, Jan Pieter, Marnix

Wij hopen deze dag in familiekring te gedenken.

Kraaienlaan 76
2566 RK Den Haag

TEXEL. Ruim gelegen 6-8 pers. bungalows, 3 sl.k., wasm. en 4-6 pers. stacaravans, 2 sl.k., douche. Bel voor de folder: 0222-318391.
Bungalowpark 'De Verrassing',
Bijenkorfweg 6, Oosterend.

Begrafenisverzorging Kina

Begravenissen in Capelle a/d IJssel
e.o. D.W. Schipper, tel. 010-458 31 12.
Wij verzorgen geen crematies.

Voor al uw
BOEKEN EN CD'S
 vanaf nu naar of via
Bijbelcentrum

'Bij Simon de Looier'

*U betaalt dezelfde prijzen.
 U steunt hiermee echter het
 evangelisatiewerk in Amsterdam!*

Bij bestelling boven 30 euro betaalt u geen
 portokosten. U kunt telefonisch bestellen:

0252-419560

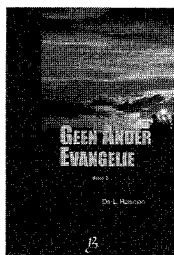
'Bij Simon de Looier', Looiersgracht 70-72
 1016 VT • AMSTERDAM. Tel. 020-622 7742

CANADA BEZOEKERS.

Wij hebben twee bej. woningen te
 huur in het bej. teh. van de Ger.
 Gem. te Norwich, Ont.
 Int. tel 001-519-424-9949

GEEN ANDER EVANGELIE

L.Huisman

Wie dominee Huisman gekend heeft in de jaren dat hij in Nederland
 werkzaam mocht zijn, weet hoe indringend hij de boodschap van het
 kruis verkondigde.

Vele neergebogen zielen zijn door zijn indringende prediking opge-
 beurd. Zelf door de Geest bezielde wist hij ook anderen in gloed te zet-
 ten.

Zomaar een fragment uit één van zijn preken:

Een prediking "zonder Christus" is niets, maar dan ook niets waard. Een
 kerk, die niet leeft uit de Bron, verdort. Een prediking zonder Christus
 is weldra een kerk zonder gelovigen, is een gemeente zonder leven.

128 blz. met harde kaft, prijs € 7,-

Uitgeverij Boekhout
 Tel. (0166) 66 38 05
 Fax (0166) 66 33 04
 E-mail: pieter@boekhout.nl
 Internet: www.boekhout.nl

**deel 3
 nu beschikbaar**

verkrijgbaar bij de boekhandel

Voor info bel:

0416-692787

of

078-6930534

**Reformatische Vereniging van
 Ongewild Kinderloze Echtparen**

Christelijke
 Begrafenisonderneming

**Voor een verantwoorde en
 stijlvolle begrafenis**

(geen crematies)

Begrafenisverzorgers:
 R.C. Brouwer
 G. Wegenaar

Regentesselaan 43
 3905 GT Veenendaal
 Centraal Meldnummer:
Tel. 06 - 51504726

*Wat is het leven nog waard bij ondraaglijk lijden?
 Heel veel, vindt Stichting Schuilplaats.
 Daarom zeggen we 'nee' tegen euthanasie.*

*Toch is alleen 'tegen' zijn niet voldoende.
 Stichting Schuilplaats ontwikkelt projecten
 voor vrijwillige terminale zorg voor
 ongeneeslijk zieke mensen.*

*Pijnbestrijding, psychosociale hulp
 en pastorale zorg gaan hand in hand.*

Niet alleen 'Tegen'!

*Stichting Schuilplaats geeft hulp aan mensen met psycho-sociale problemen, biedt begeleiding
 bij projecten voor vrijwillige terminale zorg en heeft een eigen jongerenorganisatie.*

**Steun Stichting Schuilplaats
 Als u niet alleen 'Tegen' bent!**

GIRO 1341400

Stichting Schuilplaats

Postbus 7 • 3900 AA Veenendaal

Tel. (0318) 526123 • Fax: (0318) 553477

schuilplaats

Stichting Schuilplaats. Van Levensbelang

**Slechte akoestiek
 in uw kerk?**

Griffioen Akoestische Systemen zorgen
 gegarandeerd voor een uitstekende
 akoestiek met galm in elke kerk.
 Hierdoor wordt de gemeentezang vol-
 ler en sprankelender en het orgel
 krijgt meer draagkracht en breedte!
 Ook onder galerijen worden de akoe-
 stische omstandigheden drastisch ver-
 betterd.

Bouwkundige voorzieningen overbodig.
 Geen invloed op het directe geluid van
 uw geluidsinstallatie

U vindt ons ook op de Wegwijsbeurs.

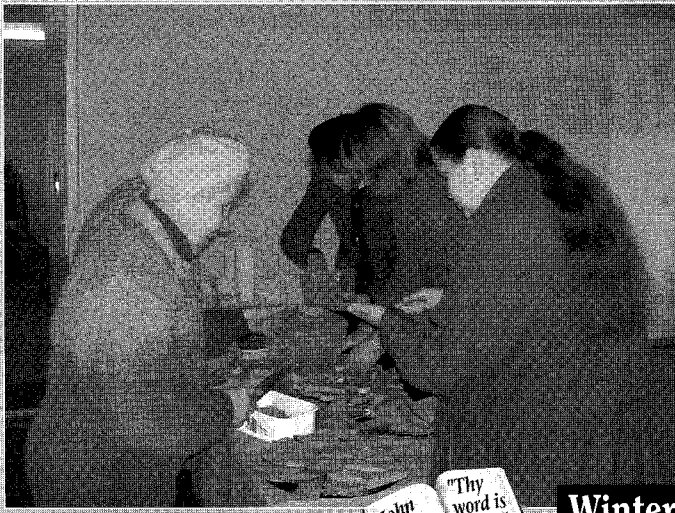
Voor vrijblijvende informatie:

Griffioen

AKOESTISCHE SYSTEMEN

Staphorst,
 Tel. 0511-444413, Fax 444108.

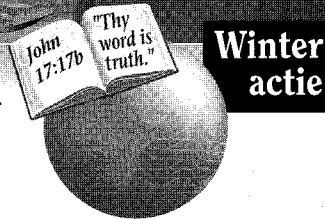
*"Ik durf niet om meer te vragen,
MAAR..."*

Christenen kunnen na de kerkdienst de ergste honger stillen door gratis wat broodjes mee te nemen. Mét de honger naar Gods Woord is de hongersnood dubbel zo groot...!

Uw eindejaarsgift is daarom dubbel zo hard nodig.

Hartelijk dank!

Winter actie

**Deputaatschap
Bijbelverspreiding
Gereformeerde Gemeenten**

Winterhulp is hard nodig in Rusland. Maar naast voedsel en kleding is ook geestelijk voedsel noodzakelijk. Het Deputaatschap Bijbelverspreiding verspreidt duizenden bijbels, boeken en traktaten onder de christenen in Rusland, Wit-Rusland, Oekraïne, Moldavië, Letland, Litouwen, Oezbekistan en Kazachstan.

"Wij bidden voor u, dat uw handen niet verslappen en uw harten niet schraal worden, en dat de goedheid Gods over u zij! Wetend, dat alle literatuur duur is, durf ik niet om meer te vragen, maar ik hoop, dat de Heere uw harten zal neigen voor de gemeente van Jangioelj."

Wij hopen dat de Heere ook uw harten zal neigen om ons financieel de mogelijkheid te geven door te gaan met dit werk.

Giro 7409485

t.n.v. Deputaatschap Bijbelverspreiding, Woerden.
Of bankrekeningnummer 3224.22.329

begrafenisverzorging
T. den Hollander

Begravenissen in Vlaardingen, Rotterdam en omstreken.
Opbaar mogelijkheden in een door u gewenst uitvaartcentrum of thuis met koeling.
Geen crematies.
Dag en nacht bereikbaar.

Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingen
Tel. 010 - 460 05 09
Fax 010 - 435 79 12

**ORGELCENTRUM
ANDANTE**

Kom gerust eens langs om kennis te maken met ons uitgebreide assortiment nieuwe en gebruikte orgels, bladmuziek en cd's!

Orgelcentrum Andante
A. van Ostadelaan 35
Veenendaal
0318-50 50 63
Dealer van:
- Johannus
- Wesley
- Opus
- Sweelinck
- Rembrandt
- Montagne
- Bonais
- Content
Ruime sortering
bladmuziek (ook klavier)
& Muziek CD's
Openingsstijden:
do 13.30 - 17.30
vr 13.30 - 17.30
& 18.30 - 21.00
za 09.30 - 12.00
& 13.30 - 17.00
en volgens afspraak

DE SPECIALIST IN HUISKAMER- EN KERKORGELS

KOSTER
Begrafenisonderneming

Voor uitvaartzorg in :

- ◆ Scherpenzeel
- ◆ Barneveld
- ◆ Veenendaal
- ◆ Kootwijkerbroek
- ◆ De Valk-Wekerom
- ◆ Amersfoort
- ◆ Renswoude
- ◆ Woudenberg

Geen crematies
Prinsenlaan 30
3925 BM Scherpenzeel
Tel. 033 277 0555

**EENVOUD,
NATUURLIJK**

**KROON
NATUURSTEEN**

VLOEREN · TRAPPEN · GEVELS
Energieweg 8c • 4231 DJ Meerkerk
Tel. +31(0)183-354225 • Fax +31(0)183-354375
www.kroonnatuursteen.nl • email: info@kroonnatuursteen.nl
openingstijden showroom: di-vr: 09.30-17.00 uur, za 09.30-15.00 uur

- Voor een waardige en stijlvolle verzorging van begravenissen, naar wens van de familie;
- Geen crematies;
- Opbaren met kistkoeling in het sterfhuis of in de voor u bekende aula's;
- Dag en nacht bereikbaar en overal te ontbieden; ook voor de verzorging van de overledene door een gediplomeerde verpleegster.

AL UW PERSOONLIJKE WENSEN WORDEN DOOR ONS IN ALLE RUST EN VERTROUWELIJK BEHARTIGD.

Begrafenisonderneming de Jongh

Kerkstraat 15a, 4181 AA Waardenburg
Tel. 0418-652039
Reepijzer 5
3371 JC Hardinxveld-Giessendam
Tel. 0184-611154

Verschenen:

In de kloof van de steenrots

Gods leidingen met Maria Wilhelmina Kamphuis
Dit nieuwe boek is van zo'n rijke, boeiende inhoud, dat het herhaaldelijk overgelezen wordt. De Heere heeft Mina Kamphuis opgezocht toen het nog een jong meisje was. Ingrijpend en ontroerend zijn haar ontmoetingen met andere kinderen Gods. Vooral de hoofdstukken toen zij uit de allerdiepste bestrijding als het gelouterde goud weer tevoorschijn kwam. Dit was in Katwijk; waar zij bekende kinderen Gods ontmoette, zoals Jan van der Marel, Sientje van der Plas e.a. Voor jong en oud heel leerzaam.

€ 9.75

De stem van de tortelduif (3^e druk)

Uit het leven van Plonia Biemond

Deze levensbeschrijving is helder en indrukwekkend weergegeven, met illustraties.

€ 11.25

Ik heb geloofd; daarom heb ik gesproken

Levensgeschiedenis van Zacharias Verhage

Een eerlijke en boeiende omschrijving van de bekeering. Historische toegelicht; ook met gegevens over familie en nageslacht.

€ 11.25

Jonge Zangers deel 4 en 5 (2^e druk)

Het levenseinde en de verwachting van:

Deel 4: Kaatje Eikelenstam, Maria Steenbergen, Arie Vosbergen, Maria Schenk, Willem Devonshire en Karel Coulson

Deel 5: Matje Verbruggen, Elisabeth Wallbridge, Cornelia C. Winckelman en Gerit van Bale

Levensbeschrijving van tien jongeren die gestorven zijn met een levendige hoop in hun hart.

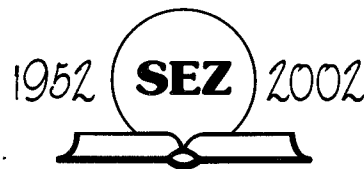
Historisch toegelicht. € 9.00 per deel

Bestellen bij de boekhandel, of bij:

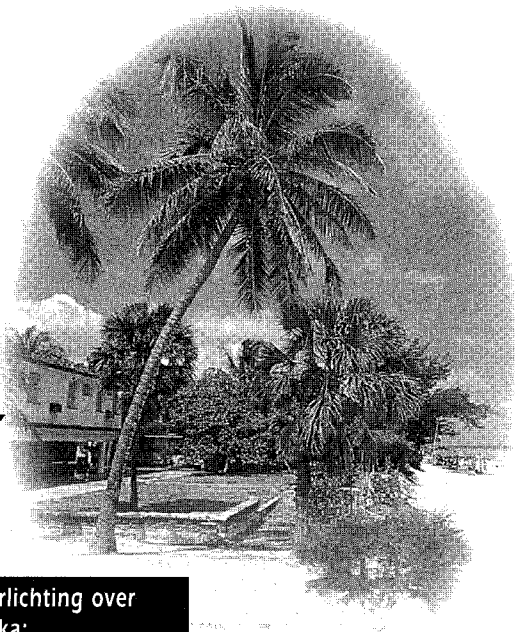
Uitgeverij "Middelburg"

't Zanddorp 2 4335 AJ Middelburg 0118 625472

Post naar Cuba is duur!

Steun onze Jubileumactie

Voor inlichtingen of (dia)-voorlichting over Spanje, Cuba of Latijns-Amerika:
telefoon 0184 - 61 16 07 of 0548 - 52 19 98

Spaanse Evangelische Zending

Postbus 273 - 3370 AG Hardinxveld-Giessendam

e-mail : sez@rdnet.nl

postbank : 95200 t.n.v. SEZ, Streefkerk

bank : 30.19.57.363 t.n.v. SEZ, Streefkerk

Bestuur SEZ: ds. M.C. Tanis, Werkendam (voorzitter); ds. L. Blok, Ermelo (2e voorzitter) W.M. Damsteeg, Capelle a/d IJssel; P.J. Boers, Streefkerk (penningmeester); ds. G. Hendriks, Achterberg; drs. G. Nieuwenhuis, Bodegraven; L.C. Pots, Krimpen a/d IJssel, A. Stam, Apeldoorn, ds. P.J. Teeuw, Veenendaal; ds. A. van de Weerd, Dordrecht

RST

Zorgverleners

KRAAMZORG

THUISZORG

RST Zorgverleners.
500 zorgverleners staan voor u klaar
Voor identiteit en kwaliteit.

Bel voor informatie over kraamzorg, wijkzorg, gespecialiseerde verzorging, verpleging, (hulshoudelijke) verzorging: 0342 - 42 23 24.
Of wordt zelf RST Zorgverlener!
Reageer op: 0342 - 40 54 65 of info@rstzorg.nl.

**Identiteit
Kwaliteit!**

Tel (0342) 42 23 24

Burg Kuntzelaan 27-a • Postbus 194
3770 AD Barneveld • Fax 0342 42 25 30
www.rstzorg.nl • E-mail: info@rstzorg.nl

Nieuw!!

Laat Zang en Spel deel 2,

Door Adriaan van Belzen

Portretten van 21 bekende musici o.a. H. Hoeve, D. v. Laar, M. Mans, A. & E. Post, R.J. Rijkse, J. Schenk, P. Stolk, P. Wiersma, J., Wisse en E. Zwart.

Evenals in deel 1 wordt er in uitgebreide gesprekken van elke musicus een natuurgetrouw beeld ingeschetst, aan de hand van o.a. achtergronden van de muzikale loopbaan en uiteenlopende visies op diverse thema's. Daarnaast komen ook anekdotes en andere wetenswaardigheden aan bod. Het boek bevat veel foto's en telt 235 pagina's.

Ook deel 1 is nog leverbaar.

Let op: Alleen in de maand december:

Prijs per deel: € 13,⁵⁰

Deel 1+2: € 22,⁹⁰!

(incl. verzendk.) Bestellen: 0342-421031